

Årsrapport 2019 från Hammarö fågelstation

Årg. 59 utgiven av Karlstads Ornitologiska Förening

Årgång 59 2019

ISSN 0280-3283

Årsrapport från Hammarö fågelstation

Utgiven av Karlstads Ornitologiska Förening

Redaktör: Sven Larsson

Rapporten erhålls genom medlemskap i KOF (150 kr/år, medlemmar 20 år och yngre 30 kr/år, familjemedlemmar 10 kr/år). Inbetalning sker till KOF:s plusgirokonto 64 78 53-1. Adressändringar meddelas kassören.

Innehåll

Sid.

3. Förord

4. Kartor över fågelstationens observationsområde

6. Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2019

Sven Larsson

14. Ringmärkningstabell - 2019

18. Återfynd och främmande kontroller - 2019

22. Tallbitsinvasionen 2019

Ann-Sofie Jonsson, Sven Larsson

27. Tajgasångare vid Hammarö fågelstation 1969 - 2019

Sven Larsson

30. Notiser

32. KOF:s rally 2019

35. KOF:s styrelse

Omslagsbild: Tallbit födosökande på Fyrholmen hösten 2019

Foton där inget annat anges: Sven Larsson

Förord

Från verksamheten 2019

Under året har flera ringmärkare och assistenter tjänstgjort vid stationen.

Ca 700 personer har under 2019 guidats i organiserade grupper inklusive Fågelstationens dag. Dessutom har många spontana besökare upplysts om fågelstationens verksamhet.

Liksom tidigare år har vinterfågelmätning och tillfällig sträckräkning skett.

Verksamheten har kunnat genomföras tack vare anslag från Hammarö kommun samt Länsstyrelsen i Värmland.

Under 2019 har Karlstads Ornitologiska Förening haft 282 betalande medlemmar

och 10 medlemsmöten har hållits med i genomsnitt 26 deltagare per möte. 6 styrelsemöten har hållits under året.

I år har dessutom föreningen firat 60-årsjubileum med en jubileumsfest i november 2019 på lokalen Stocken i Karlstad.

Ett varmt tack riktas till alla medarbetare och bidragsgivare.

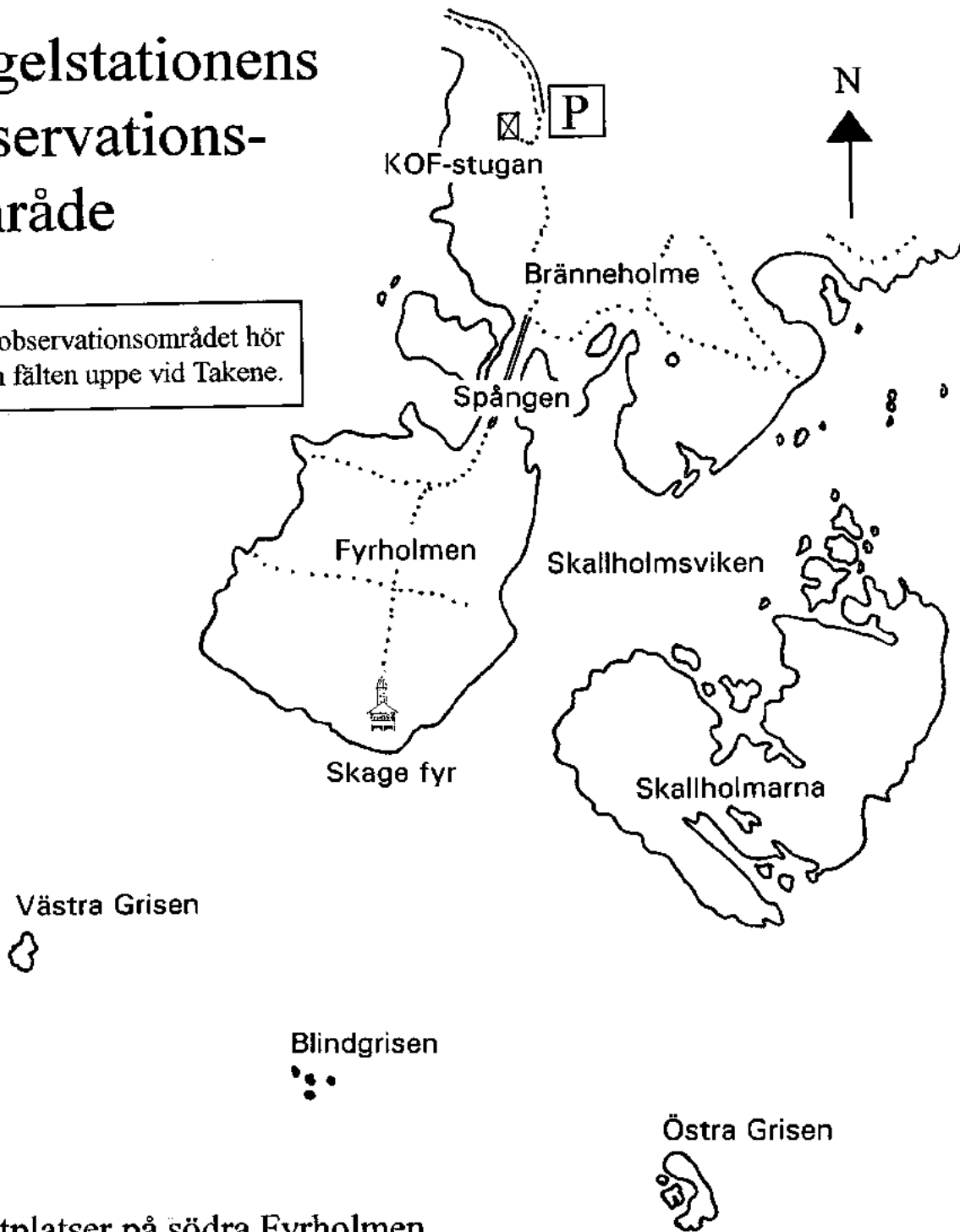
Karlstads Ornitologiska Förening

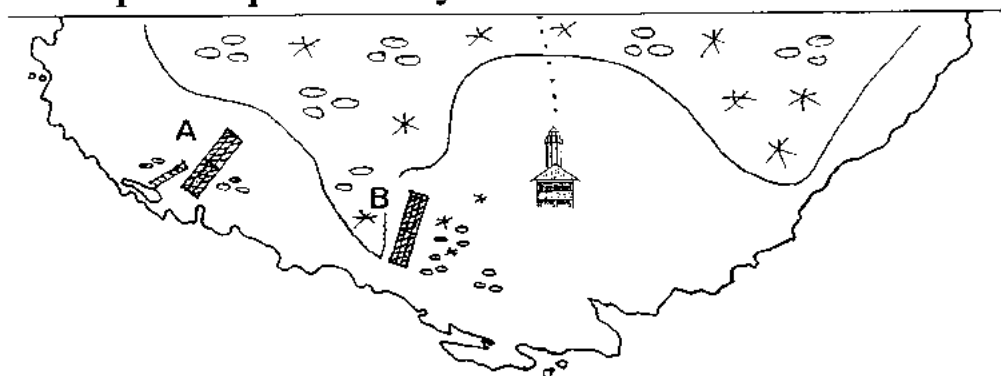
2018 var sparvugglornas år. Under 2019 blev endast 4 sparvugglor märkta, men arten behöll sin status som den mest populära och eftertraktade arten för besökare till fågelstationen.

Fågelstationens observationsområde

Till observationsområdet hör även fälten uppe vid Takene.

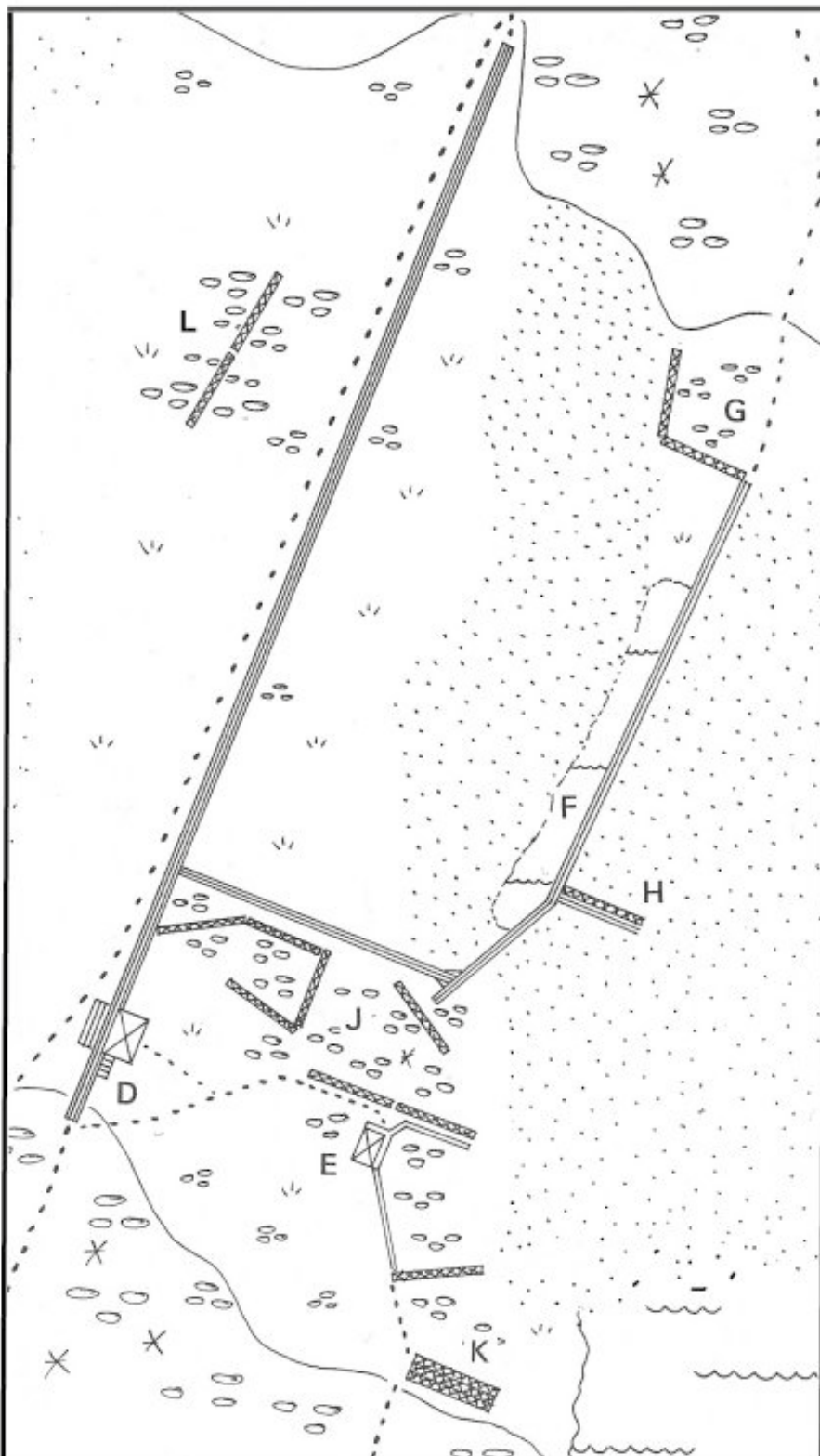
Nätplatser på södra Fyrholmen

A. Accinäten

B. Fyrhissen

Detaljarta över Spångenområdet

D. Informationsplats

E. Märkkur

F. Vassrännan

Nätplatser

G. Norra näten

H. Vassnätet

J. Kapade dungen

K. Görans hiss

L. Västra näten

Ytterigare en nät-
plats finns vid
stugan.

Namnet acci här-
stammar från en
nättyp med grov-
maskiga nät som
användes tidigare.

Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2019

Sven Larsson

Hammarö fågelstation (59.15N/13.31E) var 2019 bemannad med ringmärkare 98 dagar. Inga märkningar utfördes i januari, februari, mars och december. Under vårsäsongen skedde märkningar under endast 13 dagar utspridda med början 30/4 och med avslut 8/6. I augusti fanns märkare på plats under 19 dagar utspritt över månaden. Från september till och med 6/11 var bemanningen god.

Totalt märktes 8336 fåglar av 65 arter. Märksiffran är relativt normal trots en markant nedgång jämfört med de senaste 2 åren då gråsiskeinvasionerna gjorde att antalet märkta fåglar sköt i höjden. Om

man bortser från märkta gråsiskor under de 3 senaste åren var märksiffran för 2017 något högre medan 2018 års märksiffra var aningen lägre. Antalet märkta fåglar per 100 nättimmar under 2019 var 66 individer, att jämföra med 2018 års siffra 123 och 144 under 2017. Av de märkta fåglarna var 29 % kungsfåglar, 10 % gråsiskor och likaledes 10 % grönsiskor. Knappt 10 % av märksumman under året var mesar.

Ingen ny märkart bokfördes under året vilket innebär att antalet ringmärkta arter fortfarande är 157. Här ska åter nämnas att den splittring av röststrupig sångare som har gjorts har medfört att arttillhö-

Tabell 1. Fördelning av bemanningsdagar för märkning, nättimmar samt ringmärkta fåglar under olika månader 2019 vid Hammarö fågelstation. Ingen märkning skedde under januari, februari, mars och december.

Number of ringing days, net hours and birds ringed in different months in 2019 at Hammarö Bird Observatory. No ringing activity in January, February, March and December.

Månad	jan-juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	Totalt
Antal dagar	13	4	19	26	30	6	98
Antal nättim.	647	258	1729	3808	5152	1002	12596
Antal fåglar	187	158	929	2528	4380	154	8336

righeten av den fågel som märktes i juni 2011 inte kan fastställas. Rostsångare, *Sylvia inornata* eller moltonisångare, *Sylvia subalpina* är alternativen. Rödsångare blir fågelns beteckning tills vidare.

Dagsfångster med minst 100 märkta fåglar erhöles 34 dagar, därav 9 dagar med minst 200 ex, samt 2 dagar med mer än 300 ex.

Sammanlagt 14 arter märktes i antal överstigande 100 ex: kungsfågel (2465), grönsiska (854), gråsiska (alla raser) (851), rödhake (571), lövsångare (554), gärdsmyg (385), järnsparv (380), talgoxe (375), blåmes (370), trädpiplärka (303), gransångare (163) samt tallbit (117).

Följande personer arbetade som ringmärkare: Henrik Bergendal, Roger Jonasson, Sven Larsson, Roine Magnusson, Berne Martinsson, Anders Melin, Annica Nordin samt Bimbi Ollberg. Som assistenter har följande personer deltagit i fångsten: Lena Bergman Bokvist, Leif Gustafsson, Linda Halvorsen, Maarten Hillenaar, Daniel

Hjelm, Börje och Eva Holgersson, P-O Hult, Ann-Sofie Jonsson, Ingela Källén, Lars-Erik Larsson, Olga Nadeina, Charlotte Naucér, Ulrike Siwersson, Maria Skoglund, Kaj Sundström, Anders Tedeholm, Elin Selvin, Marlijn Sterenborg samt Eva Åkesson. Alla som arbetat vid stationen tackas för ett gott arbete.

Guidning och övrig information

11 grupper om ca 15 personer vardera guidades under året. Fågelstationens dag 23 september besöktes av ca 450 personer. Sammanlagt under året guidades cirka 700 personer. Många spontanguidningar gjordes när intresserade personer frågade om olika fåglar. Stationens arbete har som vanligt uppmärksammats i regionala medier.

Fångstmetoder och märkplatser

Nätfångsten skedde liksom tidigare vid de fasta nätplatserna kring Spången samt i strandskogen väster om Fyren. Mp3-spelare användes i viss omfattning för att

Bimbi med större hackspett under Fågelstationens dag. Härmed bevisas att bilder från fågelstationen numera finns hos var och varannan besökare.

försöka fånga ugglor, trädpiplärkor, järnsparvar, tajgasångare och gråsiskor. Vassnätet användes på senhösten. Nätplatsen på fyrtomten har avvecklats samtidigt som en ny nätplats har upprättats väster om spången i området mellan vass och skog.

Vårmärkningen

13 märkdagar 30/4 - 8/6 gav endast 187 fåglar av 28 arter. Medelfångsten på cirka 14 fåglar/dag får anses vara en mager siffra. Vanligtvis brukar cirka 20 fåglar/dag märkas vid denna tid. De fyra vanligaste märkarterna var: lövsångare (50), bofink (22) samt trädgårdssångare och talgoxe vardera (15).

Höstmärkningen

Höstens märkning började redan i slutet av juli detta år. Under de 4 sista julidagarna märktes som väntat många unga lövsångare. 19 märkdagar i augusti visar på hygglig bemanning under månaden, vilket medför-

de att många tropikflyttares sträcktid täcktes upp dock med måttliga mängder i protokollen.

När det gäller kungsfågel märktes 2465 ex, vilket är ca 400 fåglar mer än genomsnittet sedan 1972. Endast 6 av 19 år efter år 2000 har det märkts flera kungsfåglar. Fångsten blev nästan 30 % av totalen, vilket visar att kungsfågel åter är den dominerande märkarten efter de två senaste åren med de massiva gråsiskeinvasionerna. Årets fångst av järnsparv, 380 märkta, är en djupdykning efter 3 år med över 1000 märkta av arten. Gärdsmygar och rödhakar märktes i relativt normala antal. Antalet märkta gransångare blev 163, vilket är hygglig siffra men är inte i närheten av 2016 års rekord med 230 märkta.

Gulärlor märks numera i fåtaliga ex årligen. Under andra halvan av augusti rastade ett större antal gulärlor på vägen mellan västra näten och spången. Detta medförde att 25 ex kunde nätfångas i västra

En av de 25 gulärlor som märktes under augusti 2019

näten. Märksiffran blev den näst högsta någonsin. Under de senaste 10 åren har det märkts sammanlagt endast 8 ex av arten.

Antalet ovanliga märkarter under året blev: mindre hackspett (1), tretåig hackspett (2), försärla (1), blåhake (2), svart rödstjärt (1), gräshoppsångare (1), tajgasångare (5), brandkronad kungsfågel (1), skäggmes (4), varfågel (3), rasen snösiska (3), mindre korsnäbb (2), rosenfink (3), tallbit (117) samt stenknäck (1).

Märkning av ovanliga arter och raser

Hösten 2019 gav betydligt flera ovanliga märkarter än året innan. Svart rödstjärt, nummer 11 från start, ringmärktes redan 31 juli.

Endast 2 försärlor har ringmärkts under åren. Arten observeras ganska ofta som översträckande vid tornet och rastar tillfälligt vid södra stranden. 2016 nätfångades

des 1 ex i accinäten medan höstens märkta unga försärla överraskande fångades i norra nätet.

Brandkronad kungsfågel, stationens 7:e, märktes 24:e oktober. 5 av de senaste märkta brandkronade nätfångades åren 2015-2017. Sjungande varfåglar har under de senaste åren rapporterats i landskapet på flera lokaler. Flera ex av arten i näten är att vänta.

Blåhake återkom som märkart. 2 fåglar av arten märktes i början av september.

Gräshoppsångare är ovanlig i näten, men 1/8 märktes stationens 16:e ex.

T o m 2019 har 38 tajgasångare ringmärkts vid stationen, varav 22 ex under de senaste 5 åren. Den första märktes 1973, vilket då var första Värmlandsobs. Ökningen på senare tid kan troligen bero på att en västligare population i Ryssland med ett övervintringsområde längre västerut än tidigare gör att det naturligt passerar flyt-

Ung försärla märkt 2/9 och fångad i norra näten

tande tajgasångare genom vårt område. Den första tajgasångaren märktes 20/9 och den sista så sent som 21/10. (se särskild artikel)

2017 märktes 27 snösiskor och 2018 överträffades detta med 51 märkta snösiskor. Detta förklaras av de stora invasionerna under de åren. 2019 märktes måttliga 3 ex 26-27/10.

Under hösten märktes 3 varfåglar. Endast under 3 år tidigare på 2000-talet har 3 eller som mest 4 ex av arten märkts. 1974 märktes 12 varfåglar, vilket är den högsta siffran någonsin.

Stenknäck ringmärks sällan även om den observeras ganska ofta som över-

sträckande vid spången. 23/10 märktes stationens 14:e ex.

Invasionsfåglar

155 märkta sparvugglor 2018, vilket då var alla tiders näst högsta märksiffra, byttes 2019 med måttliga 4 märkta ex. Första sparvugglan nätfångades 21/10 och de 2 sista i början av november. 1 pärluggla märktes, 25/9, vilket blev årets enda av arten. 2017 och 2018 märktes ingen pärluggla. 7 märkta ex 2016 är de senaste noteringarna innan årets uggla märktes.

När det gäller hackspettar blev hösten 2019 relativt mager ur märksynpunkt med sammanlagt 12 märkta individer, även om

Bimbi undersöker den honfärgade tretåspett som märktes 22/9. Under 2000-talet har arten märkts 10 år och missats 9 år. Inte sällan uppehåller sig tretåspettar på Fyrholmen utan att fångas.

5 arter spettar noterades i protokollen. 4 spillkråkor, 4 större hackspettar, 1 grön-göling, 1 mindre hackspett samt 2 tretåiga hackspettar blev fördelningen. De 2 tretåspettarna märktes 21-22/9. En begynnande invasion av arten spåddes då men den kom av sig ganska omgående. 1 fältobs av gråspett gjordes dessutom i närområdet.

Sidensvansar besökte udden vid åtskilliga tillfällen och noterades flera dagar på sträck och sträckförsök, med som mest ca 200 ex 2/11.

37 märkta stjärtmesar under hösten är den lägsta märksiffran på 17 år.

3 märkta talltitor under hösten är en bottensiffra i kontrast mot 176 märkta året innan. Övriga mesar besökte stationen i måttliga mängder. Trädkrypare (55 ex) nätfångades i förhållandevis litet antal, det lägsta sedan 2007.

Många rapporter om förbiflygande nötskrikor finns, som mest 50 ex 21/9. 6 ex ringmärktes, vilket är en relativt normal siffra. Nötkråka noterades under hösten vid Spången vid ett tillfälle.

En ung bändelkorsnäbb rastade vid ett tillfälle under ett fångstnät. Korsnäbben flög fram och tillbaka under nätet men lät sig retligt nog inte nätfångas.

Foto: Anders Boström

Efter de massiva gråsiskeinvasionerna 2017 och 2018 blev höstens fångst betydligt sparsammare även om de 851 gråsis-korna av alla raser som märktes hade varit en bra siffra innan de stora invasionerna. 854 märkta grönsiskor är det 5:e bästa resultatet på 2000-talet.

Korsnäbbar passerade/rastade ganska frekvent under hösten. Som mest sågs 1110 korsnäbbar på sträck/sträckförsök 23/10, vilket är det näst högsta antalet någonsin. Bändelkorsnäbb finns rapporterad vid minst 6 dagar med som mest 6 ex 23/19. En ungfågel rastade under näten väster om tornet utan att fångas.

Domherrar uppträdde i något färre antal än normalt vilket avspeglas i märksumman 49 ex.

Tallbitsinvasionen

23/10 fanns olika observatörer på plats i tornet så gott som hela dagen. Jämkade sträcksiffror under dagen gav ett resultat av 1048 sträckande tallbitar vid spången. Detta är ett svårslaget Värmlandsrekord när det gäller sträcksiffror av arten. I hissen

En av de 2 mindre korsnäbbar som märktes 29/10

vid fyren nätfångades 48 tallbitar samma dag, vilket är med råge den högsta märksiffran för arten någonsin för en dag. Dittills hade det sammanlagt under alla år märkts 34 tallbitar med som mest 24 ex 1998. Under de nästföljande dagarna avtog observationerna även om goda antal märkningar fortsatte några dagar till. (se särskild artikel om tallbitsinvasionen 2019)

Rovfåglar

Märkningen av rovfåglar inskränker till nästan helt till sparvhökar och då mest till de småväxta hannarna. Under 2019 märktes 4 ex vilket är en normal siffra för arten under den senaste 10-årsperioden. Betydligt fler än dessa 4 besökte näten utan att fastna, vilket är vanligt med större fåglar. På sträck noterades 12/10 28 utsträckande sparvhökar, vilket är ett jämförelsevis måttligt antal.

7 utsträckande bivråkar 8/9 blev högsta dagssiffra för arten. Ormvråkar och fjällvråkar passerade mycket sparsamt under hösten. Stenfalkar och tornfalkar obser-

verades vid några tillfällen i beskedliga antal. Pilgrimsfalk noterades vid 4 tillfällen, 2 utsträckande kungsörnar finns i protokollen. Havsörn, fiskgjuse och lärkfalk finns i området och är svåra att identifiera som sträckare. Sammantaget kan konstateras att sträcket av rovfåglar vid Hammarö sydspets blev mycket sparsamt under hösten 2019.

Ung utsträckande kungsörn hösten 2019

Alla fågelstationens återfynd kan numera studeras på Ringmärkningscentralens sida <https://birdringing.bioatlas.se/> Man bör se till att stationens sifferkod **0061** är ifylld i rutan ”källa”. Bland återfynden ingår fåglar märkta av Björn Ehrenroth utanför stationsområdet samt fåglar märkta på Arnön av Göran Ekström och även den märkning som gjordes på Hedens soptipp. Vanligtvis uppdateras sidan dagen efter att rapport har inkommit till RC.

Tabell 2. Uppträdandet av invasionsarter / partiella flyttare hösten 2019 vid Hammarö fågelstation; vandringsrörelsernas relativa styrka.
The occurrence of irregular migrants in autumn 2019 at Hammarö Bird Observatory; relative strength of the movements.

6 - mycket kraftig (<i>very strong</i>)	2 - svag (<i>weak</i>)		
5 - kraftig (<i>strong</i>)	1 - mycket svag (<i>very weak</i>)		
4 - ganska kraftig (<i>rather strong</i>)	0 - inga observationer (<i>no observations</i>)		
3 - måttlig (<i>moderate</i>)			
<i>Surnia ulula</i>	0	<i>P. cinctus</i>	0
<i>Glaucidium passerinum</i>	2	<i>Periparus ater</i>	2
<i>Asio otus</i>	0	<i>Cyanistes caeruleus</i>	2
<i>Aegolius funereus</i>	1	<i>Parus major</i>	3
<i>Picus canus</i>	1	<i>Sitta europaea</i>	3
<i>Dryocopus martius</i>	3	<i>Certhia familiaris</i>	2
<i>Dendrocopos major</i>	2	<i>Garrulus glandarius</i>	3
<i>D. leucotos</i>	0	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	1
<i>D. minor</i>	1	<i>Acanthis flam./cab .</i>	3
<i>Picoides tridactylus</i>	3	<i>Loxia leucoptera</i>	1
<i>Bombycilla garrulus</i>	4	<i>Loxia cur./pyt.</i>	3
<i>Aegithalos caudatus</i>	1	<i>Pinicola enucleator</i>	6
<i>Poecile montanus</i>	1	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	3

Fågelstationens dag 2020
söndag 20 september 08:00 - 13:00

Hammarö fågelstation: www.hammarofagel.se
Karlstads Ornitologiska Förening: www.kofkarlstad.se

Ringmärkning 1961-2019

Tabell 3. Totala antalet fåglar märkta vid Hammarö fågelstation 1961-2019
Total ringing of birds at Hammarö Bird Observatory 1961-2019

Art	Märkta			Summa 1961-19 6058 d	Återfynd <i>Recoveries</i>
	2017 99 d	2018 85 d	2019 98 d		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	-	-	-	14	1
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	-	-	-	1	
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	-	-	-	1	1
Orre <i>Tetrao tetrix</i>	-	-	-	2	
Smålom <i>Gavia stellata</i>	-	-	-	1	
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	-	-	-	1	
Rördrom <i>Butaurus stellaris</i>	-	-	-	1	
Bivråk <i>Pernis apivorus</i>	-	-	-	10	
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	-	-	-	4	
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	-	-	-	2	
Sparvhök <i>A. nisus</i>	4	2	4	305	20
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	-	-	-	1	
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	-	-	-	1	
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	-	-	-	3	
Stenfalk <i>F. columbarius</i>	-	-	-	3	
Lärkfalk <i>F. subbuteo</i>	1	-	-	11	
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	-	-	-	1	
St strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	-	-	-	2	
Kustpipare <i>Pluvialis squatarola</i>	-	-	-	1	
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	-	-	-	4	
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	-	-	-	1	
Sandlöpare <i>Calidris alba</i>	-	-	-	1	
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	-	-	-	5	
Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	-	-	-	12	
Brushane <i>C. pugnax</i>	-	-	-	1	
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	-	-	-	10	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	-	-	-	23	
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	1	-	-	33	3
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	-	-	-	4	
Grönbena <i>T. glareola</i>	-	-	-	1	
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	-	-	-	87	1
Roskarl <i>Arenaria interpres</i>	-	-	-	3	
Skrattmås <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	-	-	-	11	
Fiskmås <i>L. canus</i>	-	-	-	25	
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	-	-	-	2	
Havstrut <i>L. marinus</i>	-	-	-	26	1

	2017	2018	2019	Summa	Återfynd
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	-	-	44	
Silvertärna <i>S. paradisaea</i>	-	-	-	36	
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	-	-	-	15	2
Gök <i>Cuculus canorus</i>	-	-	-	38	
Hökuggla <i>Surnia ulula</i>	-	-	-	9	
Sparvuggla <i>Glaucidium passerinum</i>	1	155	4	960	5
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	-	-	-	8	
Hornuggla <i>Asio otus</i>	-	-	-	23	1
Jorduggla <i>A. flammeus</i>	-	-	-	6	1
Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>	-	-	1	433	9
Nattskärra <i>Caprimulgus europaeus</i>	-	-	-	8	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	-	-	-	4	
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	-	-	-	4	
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	2	-	-	242	
Gråspett <i>Picus canus</i>	1	-	-	70	
Gröngöling <i>P. viridis</i>	-	-	1	93	1
Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>	6	2	4	288	3
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	36	2	4	657	4
Vitryggig hackspett <i>D. leucotos</i>	1	-	-	10	
Mindre hackspett <i>D. minor</i>	2	-	1	179	1
Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>	2	-	2	76	
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	-	-	-	1	
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	-	-	-	9	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	-	-	-	96	
Hussvala <i>Delichon urbicus</i>	-	-	-	241	
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	499	203	303	8 817	6
Ängspiplärka <i>A. pratensis</i>	10	15	14	406	
Rödstrupig pipplärka <i>A. cervinus</i>	-	-	-	1	
Gulärta <i>Motacilla flava</i>	-	-	25	258	1
Forsärta <i>Motacilla cinerea</i>	-	-	1	3	
Sädesärta <i>M. alba</i>	2	-	8	815	5
Engelsk sädesärta <i>M. alba yarrellii</i>	-	-	-	1	
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>	-	-	-	318	7
Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>	-	-	-	2	
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	580	261	385	9 072	16
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	1 060	1 052	380	11 423	29
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	532	601	571	25 356	79
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	-	-	-	7	
Blåhake <i>L. svecica</i>	2	-	2	166	1
Svart röstjärt <i>Phoenicurus ochruros</i>	-	-	1	11	
Röstjärt <i>Phoenicurus phoenicur.</i>	42	64	31	3 876	7
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	2	1	-	691	
Svarthakad buskskvätta <i>S. rubicola</i>	-	-	-	1	

	2017	2018	2019	Summa	Återfynd
Vitgumpad buskskvätta <i>S.maurus</i>	-	-	-	1	
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	-	-	2	126	
Grönl stenskvätta <i>O. o. leucorrhoea</i>	-	-	-	1	
Ringtrast <i>Turdus torquatus</i>	-	-	-	8	
Koltrast <i>T. merula</i>	28	19	41	2 340	23
Björktrast <i>T. pilaris</i>	-	1	3	792	12
Taltrast <i>T. philomelos</i>	20	14	36	1 529	23
Rödvingetrast <i>T. iliacus</i>	10	4	4	664	6
Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	2	5	4	174	
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	1	-	1	16	
Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	-	-	-	1	
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenob.</i>	1	1	-	180	
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	-	-	-	9	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	3	6	6	2 390	15
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	-	-	-	1	
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	1	2	12	753	
Rost/moltoni. <i>Sylvia inornata/subalpina</i>	-	-	-	1	
Sammetshätta <i>S. melanocephala</i>	-	-	-	1	
Höksångare <i>S. nisoria</i>	1	-	-	21	
Ärtsångare <i>S. curruca</i>	41	20	50	3 419	3
Törnsångare <i>S. communis</i>	3	2	4	507	1
Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	63	43	67	6 567	8
Svarthätta <i>S. atricapilla</i>	83	109	78	5 292	15
Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	-	-	-	1	
Nordsångare <i>Phylloscopus borealis</i>	1	-	-	1	
Kungsf.sångare <i>Ph. proregulus</i>	-	-	-	11	
Tajgasångare <i>Ph. inornatus</i>	5	4	5	38	
Grönsångare <i>Ph. sibilatrix</i>	4	1	5	306	
Gransångare <i>Ph. collybita</i>	167	185	163	3 889	6
Östlig gransångare <i>Ph. c. tristis</i>	-	-	-	11	
Lövsångare <i>Ph. trochilus</i>	555	177	554	39 534	39
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	2549	1518	2465	88 604	98
Brandkr kungsfågel <i>R. ignicapillus</i>	1	-	1	7	
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	20	12	6	1 462	
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	3	-	-	27	
Svartvit flugsnappare <i>F. hypoleuca</i>	50	24	48	6 672	15
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	10	14	4	454	1
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	280	821	37	18 563	73
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	624	533	370	25 031	72
Talgoxe <i>Parus major</i>	378	341	375	17 100	47
Tofsmes <i>Lophophanes cristatus</i>	11	4	6	387	
Svartmes <i>Periparus ater</i>	200	141	20	9 460	10
Talltita <i>Poecile montanus</i>	31	176	3	9 000	15
Entita <i>P. palustris</i>	-	5	2	175	

	2017	2018	2019	Summa	Återfynd
Lappmes <i>P. cinctus</i>	-	-	-	41	
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	36	40	34	1 504	5
Sibirisk nötväcka <i>S. e. asiatica</i>	-	-	-	2	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	168	115	55	4 883	4
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	-	-	-	1	
Sommargylling <i>Oriolus oriolus</i>	-	-	-	1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	2	1	5	1 077	6
Varfågel <i>L. excubitor</i>	2	4	3	83	
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	2	11	6	313	8
Skata <i>Pica pica</i>	-	-	-	41	
Nötkråka <i>Nucifraga caryocatactes</i>	-	-	-	12	1
Smaln nötkråka <i>N. c. macrorhynchos</i>	-	-	-	44	4
Kaja <i>Corvus monedula</i>	-	-	-	6	
Kråka <i>C. corone</i>	1	1	-	15	1
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	-	-	-	117	1
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	-	-	-	5	
Pilfink <i>P. montanus</i>	1	-	4	123	1
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	54	38	130	5 613	18
Bergfink <i>F. montifringilla</i>	30	12	41	3 254	5
Grönfink <i>Chloris chloris</i>	4	4	5	1 783	15
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	1	-	-	7	
Grönsiska <i>Spinus spinus</i>	237	93	854	19 882	62
Hämpling <i>Linaria cannabina</i>	-	-	-	9	
Vinterhämpling <i>L. flavirostris</i>	5	1	-	87	
Gråsiska <i>Acanthis flammea</i>	9650	6464	331	19 817	27
Brunsiska <i>A. flammea cabaret</i>	766	652	517	3 611	1
Snösiska <i>A. flammea hornemanni</i>	27	51	3	123	
Bändelkorsnäbb <i>Loxia leucoptera</i>	-	-	-	26	
Mindre korsnäbb <i>L. curvirostra</i>	-	-	2	126	
Större korsnäbb <i>L. pytyopsittacus</i>	-	-	-	19	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	-	-	3	216	
Tallbit <i>Pinicola enucleator</i>	-	-	117	151	1
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	95	59	49	4 560	31
Stenknäck <i>Coccothraustes cocc.</i>	-	-	1	14	
Lappsparv <i>Calcarius lapponicus</i>	1	-	-	3	
Snösparv <i>Plectrophenax nivalis</i>	-	-	-	2	
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	9	8	-	939	6
Ortolansparv <i>E. hortulana</i>	-	-	-	11	
Dvärgsparv <i>E. pusilla</i>	-	-	-	5	
Videsparv <i>E. rustica</i>	-	-	-	2	
Sävspärv <i>E. schoeniclus</i>	52	37	61	3 533	15
Svarthuvad spärp <i>E. melanocephala</i>	-	-	-	1	
Summa 157 arter	19 073	14 133	8 336	383 994	902

Återfynd och främmande kontroller

Under 2019 har 14 återfynd av 6 arter rapporterats via Ringmärkningscentralen. 9 främmande kontroller gjorts. Totalt har 902 återfynd av 62 arter erhållits via RC, därav 474 (53 %) från utlandet. 12 fynd har gjorts på längre avstånd än 100 km från märkplatsen. Tallbit blev ny återfyndsart.

I återfyndslistan används följande symboler:

x	funnen död	v	kontrollerad av ringmärkare
f	flugit mot fönster eller inglasad altan	k	tagen av katt

Järnsparv *Prunella modularis*

1EV38940	1K	17-09-24	
	f	19-03-24	Kyrkslätt (59.58 N / 24.24 E), Nylands län, FINLAND
1EZ19985	1K	18-10-03	
	f	19-04-13	Knappstadvägen (55.22 N / 13.27 E), Karlstad, Värmland
1EZ20125	1K	18-10-04	
	v	19-04-01	Rybachiy (55.09 N / 20.51 E), Kaliningrad, RYSSLAND

Kungsfågel *Regulus regulus*

UC2704	1K hona	18-10-07	
	v	18-10-16	Akeröya (59.03 N / 10.53 E), Östfold, NORGE
UC3298	1K hane	18-09-11	
	v	19-09-29	Ljunghusen (55.24 N / 10.53 E), Skåne
UC3577	1K hane	19-09-21	
	v	19-10-15	Pingjum (53.07 N / 05.26 E), Friesland, HOLLAND

Talgoxe *Parus major*

2KT11918	1K hona	17-10-05
	f	19-01-31 Laxdalen, Rud (59.18 N / 13.35 E), Hammarö, Värmland

Gråsiska *Acanthis flammea*

DD27536	1K	18-10-13
	v	18-12-29 Sürgavere (58.29 N / 25.33 E), Vildjandimaa, ESTLAND
DD39688	1k	18-10-19
	v	18-12-31 Tuna (60.38 N / 16.35 E), Sandviken, Gästrikland
DD48011	1k hona	18-11-01
	f	19-02-03 Sidensvangatan (59.37 N / 16.29 E), Västerås, Västmanland
DD48234	1K	18-10-04
	v	18-11-18 Rybachiy (55.09 N / 20.44 E), Kaliningrad, RYSSLAND
DD49429	1k+ hane	18-11-17
	k	19-03-25 Sjöängsvägen (59.19 N / 18.14 E), Saltsjö-Boo, Södermanland

Tallbit *Pinicola enucleator* (Ny återfyndsart)

3604363	1K	19-10-23
	avläst i fält	19-11-03 Tönnersjö (55.38 N / 13.02 E), Halland

Domherre *Pyrrhula pyrrhula*

2KT19612	1K hona	18-10-26
	f	19-02-03 Smedberga (58.31 N / 15.04 E), Motala, Östergötland

Främmande kontroller vid Hammarö fågelstation

Järnsparv *Prunella modularis*

BA45802	3+	16-14-01	De Groote Peel (51.20 N / 05.47 E), Noord-Brabant, HOLLAND
	v	18-10-02	
14856866	2+	16-10-14	Porto Torres (49.35 N / 05.35 E), Ethe, BELGIEN
	v	18-10-01	

Kungsfågel *Regulus regulus*

TH5195	1K hona	18-10-07	Eggegrund (69.44 N / 17.33 E), Gästrikland
	v	19-10-13	
LU4970	2K+ hane	19-10-05	O-Runden (58.33 N / 09.37 E), Krageö, Telemark, NORGE
	v	19-10-13	

Gråsiska *Acanthis flammea*

90303372	2+ hona	18-02-17	Edendorf (53.57 N / 09.30 E), Schleswig-H., TYSKLAND
	v	18-10-15	
V161468	2+	18-03-31	Bauersdorf (54.16 N / 10.29 E), Schleswig-H., TYSKLAND
	v	18-10-17	
90342335	20	18-04-06	Schortens (53.32 N / 07.56 E), Westerems, TYSKLAND
	v	18-10-05	
755280H	10	18-07-14	Oulunsalo (64.57 N / 25.29 E), Uleborgs län, FINLAND
	v	18-10-10	

Gråsiska *Acanthis flammea cabaret*

HH81776	1K hona	18-09-14	Vinebergsflora (59.46 N / 10.48 E), Akershus, NORGE
20	v	19-10-27	

Snabba nyheter i vår app.

Håll dig uppdaterad med lokala nyheter, såsom stora strömavbrott i ditt område, snabbt och enkelt. Med "mina val" kan du anpassa ditt eget nyhetsflöde efter vad som intresserar dig. Välj själv vilka kategorier, områden och ämnen du vill följa. Du kan också välja vilka notiser du vill ha. Du hittar vår app där appar finns.

NWT

Tallbitsinvasionen vid Hammarö fågelstation 2019

Ann-Sofie Jonsson, Sven Larsson

Den 5 november 1989 kl 08 nätfångades de 2 första tallbitarna vid fågelstationen någonsin. På eftermiddagen märktes ytterligare 5 ex. Även dagen därefter kunde 1 ex märkas. Högsta obsiffra under hösten var 30 ex på sträckförsök, samma datum som de första märktes. Under de föregående 20 åren innan 1989 noterades tallbit nästan årligen vid stationen utan att något ex kunde märkas. Vissa år hade stationen dessutom stängt för säsongen när sena tallbitar fanns i området.

Under vintern 1996 höll en ung tallbit till vid stugans fågelmatning. Denna märk-

tes 27 januari och återfångades vid matningen några dagar senare.

Nästa gång tallbitar märktes var 1998. Citat från det årets årsrapport: ”Höstens mest intressanta invasionsfågel var tallbiten som noterades 14 dagar perioden 29/10 - 28/11. Totalt torde minst 100 ex har besökt lokalen, som mest 34 ex 1/11 och 30 ex 15/11. Sammanlagt 24 ex märktes, därav 17 ex 15/11. Givetvis var det i märksammanhang både årsrekord och nytt dagsrekord.”

24/11 2000 märktes en ung tallbithanne. Högsta obsiffra som noterades under

9 av de 19 tallbitar som vid ett tillfälle fångades i fyrhissen 23/10 2019. Ett större bestånd av rönnbär fanns i omedelbar närhet av näten. 48 tallbitar märktes den dagen, samtliga nätfångade i fyrhissen.

den hösten var 6 ex 9/11 samt samma antal även 1/12.

Under åren har tallbit varit i stort sett årsviss vid stationen när det gäller observationer även om det ofta varit fåtaliga eller enstaka ex.

Någon vecka in i oktober hösten 2019 började det strömma in rapporter från norra Sverige om relativt stora flockar med tallbitar som rörde sig ner genom landet. Ganska snabbt kom även observationer i norra Värmland som indikerade att tallbitar var på gång i ganska stor omfattning. Även i stationsområdet började tallbitar dyka upp. 4 ex sågs vid spången 19/10 och 11 ex rapporterades 22/10. Däremellan noterades några enstaka fåglar.

Onsdagen den 23 oktober gick tallbitsproppen ur. Nästan hela den dagen var dessutom bemanningen i tornet för sträckräkning mycket god. Jämkade sträckssiffror

under så gott som hela dagen gav ett resultat av 1048 sträckande tallbitar vid spången. Detta är ett svårslaget Värmlandsrekord när det gäller sträckssiffror av arten. Under en period under eftermiddagen var tornet obevakat varför sträckssiffran kunde ha varit ännu högre.

Anders Melin var ringmärkare och assistenter fanns på plats. Fyrhissen kunde användas hela dagen, vilket är nödvändigt vid nätfångst av tallbitar. 147 fåglar av 14 arter märktes under dagen varav 48 tallbitar. Arten blev den mest fångade den dagen och högsta märksiffra för en dag höjdes nästan trefaldigt. Tidigare årsrekord på 34 märkta tallbitar utraderades på en enda dag. Vid ett tillfälle satt 19 tallbitar i fyrhissen samtidigt, ett svårslaget antal att upprepa. Några meter från fyrhissen fanns lämpligt nog ett större bestånd av rönnbär som hela tiden drog till sig tallbitar.

Badande tallbitar uppträdde första invasionsdagen i spångenområdets vattensamlingar nära Kapade dungen. Flera av fåglarna hoppade dessutom omkring på spångerna utan att gå i näten. Foto: Ann-Sofie Jonsson

Under de följande 5 dagarna märktes goda antal med tallbitar även om det inte blev i närheten av första dagens 48 märkta. 13, 15, 19, 7 och 12 visade att tillgången på tallbitar fortsatt var god. Högsta sträck-siffran under de dagarna var 150 ex. dock var sträckbevakningen inte riktigt så bra som första invasionsdagen. Efter den sista märkdagen med höga märksifftor, 28/10, blev det trots många nätter endast 3 tallbitar ringmärkta, 30-31/10 samt 2/11.

Enstaka och mindre flockar av tallbitar fanns kvar och födosökte på Fyrholmen fram till avslutningsdagen av ringmärkningen 6/11. En handfull fåglar återfångades eller avlästes i fält.

De tallbitar som märkts tidigare än 2019 har alla nätfångats under första halvan av november, förutom den som januarimärktes vid matningen. Högsta märkdagssiffran

1989 inföll 5/11 medan de 17 märkta tallbitarna 15/11 1998 gav det årets högsta antal märkta fåglar och tillika dagsrekord innan hösten 2019. Årets märkning rivstartade redan 23/10 och hade avtagit nästan helt i början av november.

Av de tallbitar som märktes under hösten var 31 ex utfärgade hannar och 38 ex äldre honor. Resten, 48 ex, bedömdes vara ungfåglar.

En av de 48 tallbitar som ringmärktes 23/10 observerades 3/11 i Tönnersjö, några kilometer sydost om Halmstad, födosökande i en tallbitsflock. Ringen kunde avläsas efter foton tagna i fält. Detta enda återfynd stöder antagandet att många tallbitar fortsatte söderut även om ett mindre antal stannade och födosökte på Fyrholmen, vilket visades av de 8 tallbitar som återfångades.

Den unga tallbitshannen som avlästes nära Halmstad 3/11 Foto: Johan Tufvesson

Varifrån kom då alla dessa tallbitar? Att tallbit uppträder i södra Sverige är relativt ovanligt. Vissa höstar förekommer det dock invasionsartade rörelser. Detta inföll hösten 2019 i sällan skådad omfattning. Observationer har gjorts i princip hela Sverige, förutom på Gotland. Även i Danmark och norra Tyskland har observationer gjorts. Tidigare invasioner har setts hösten-vintern 2012-2013, 2000-2001 samt 1976-1977. Vid dessa tillfällen har tallbitarna ofta kommit österifrån (nordost), via Finland. Arten har en cirkumpolär utbredning i nordliga skogsområden. Detta skulle kunna innebära att fåglar som dyker upp skulle kunna komma från områden längre österut.

Spekulationer har gjorts var årets fåglar kommer ifrån och baserat på uppträdandet har det funnits antaganden att de kommer från norra Sverige, norra Finland och norska Finnmarken. Få observationer har fun-

Utfärgad tallbitshanne märkt vid Hammarö i oktober 2019

nits i södra Finland, vilket det under tidigare invasioner har gjort. Om tallbitar kommit österifrån måste de i så fall ha flugit längst uppe i norr och därefter svängt 90 grader söderut och inte tagit tidigare flyttvägar över södra Finland.

Återfynd i södra Sverige samt i södra Norge av fåglar med ringar avlästa i fält stärker antagandet om att det är fåglar som strömmat ner norrifrån eftersom de märkts i trakten av Inari i norra Finland under våren och sommaren 2018 och 2019. Enligt uppgift från finska ringmärkningscentralen har en enskild ringmärkare i detta område märkt ungefär tusen tallbitar under 2019. Hittills finns i Sverige och Norge ett tiotal återfynd av tallbitar som ringmärkts i norra Finland. Ringarna har lästs av i fält med hjälp av fotografier.

Tallbit är en art som ringmärks i små antal i Sverige och antalet varierar också mycket mellan år. Totalt har 1675 tallbitar märkts i Sverige med det högsta antalet noterade 1957, då 365 individer märktes. 2019 har 126 tallbitar ringmärkts i Sverige, vilket är den näst högsta årssumman hittills. 117 av dessa ringmärktes på Hammarö och 9 på Stora Fjäderägg i Västerbotten.

Fram till årsskiftet 2019 - 2020 finns rapporter om stora flockar av tallbitar som kalasar på kvarvarande rönnbär i Värmland. Flockar över 50 ex har observerats i Kristinehamns - och Karlstadsområdet, men även på andra håll i Värmland har rapporter om tallbitar strömmat in. I södra Sverige har 100-flockar och större setts på flera håll. Förhoppningar finns om nya avlästa tallbitsringar i fält såväl finska som allra helst Hammaröringar.

Tallbit (*Pinicola enucleator*) Faktaruta

Tallbiten är vår största fink, ungefär så stor som en rödvingetrast, kraftig kropp och lång, något kluven stjärt. Näbben är kort och grov med krökt näbbrygg. Adulta hanar har hallonröd fjäderdräkt med inslag av ljusgrått. Juvenila och adulta honor är orangegulgrå. Dubbla vita vingband förekommer i alla dräkter. Flykten är kraftfull i djupa bågar. Den är oskygg och har därför fått öknamnet dumsnut då den inte verkar ha vett att flyga undan.

Utbredningen är i det närmaste cirkumpolär i barrskogsbältets norra delar. Tallbiten häckar i mycket glesbebodda områden och lever ett tillbakadraget liv vilket gör att den ofta förbises. Förekomsten i Sverige är därför långt ifrån fullständigt känd. Den häckar från finska gränsen i norr till åtminstone Dalarna i söder. Det område inom vilket tallbiten reproducerar sig tycks variera i viss utsträckning mellan olika år. Arten anses vara knuten till gammelskog och då i första hand granskog (namnet till trots), med inslag av björk och bärris. Födan utgörs av tall- och granknoppar, videknoppar och videfrön, frön från bär såsom lingon, blåbär, tranbär, odon, enbär, rönnbär m.m.

Boet är löst sammanfogat av fina torra kvistar, placerat invid stam, oftast på låg höjd, inuti ofta fodrat av torra grässtrån. Äggläggning (3-5 ägg) sker från senare delen av maj till mitten av juli. Äggen är ljus blågröna med grå och svartbruna fläckar och ruvas av honan i 13-14 dygn. Ungarna är flygga efter ca 14 dygn och är självständiga efter ytterligare tre veckor. Lavskrikan är en vanlig boplundrare.

Tallbitar flyttar normalt endast begränsade sträckor inom norra barrskogsregionen och de flesta vintrar ses den endast i mycket liten omfattning utanför häckningsområdet. Vinterobservationer i de fjällnära områden är ovanliga och kunskapen om tallbitarnas förehavande under normala vintrar är dålig.

Exempel på ring avläst i fält. Denna egenmärkta tallbit rastade på västra Fyrholmen utan att återfångas. Med hjälp av flera bilder ur olika vinklar kunde denna tallbit ändå identifieras. Foton: Maria Berglund

Tajgasångare vid Hammarö fågelstation 1969 - 2019

Sven Larsson

T o m 2019 har 38 tajgasångare ringmärkts vid stationen. Den första märktes 1973, vilket då var första observationen i Värmland. Av dessa tajgasångare märktes 16 ex under åren sedan den egentliga starten 1969 t o m 2014 (46 år). Övriga 22 tajgasångare har ringmärkts under de sista 5 åren (2015 - 2019). Baserat på detta kan man lugnt konstatera att någonting har hänt.

I Sverige har uppträdandet av tajgasångare har under senare år förändrats på flera olika sätt. Antalet individer har märkbart skjutit i höjden (t.ex. 2200 individer 2013-2017 jämfört med 2100 individer 1961-2012). Dessutom verkar fåglarna anlända allt tidigare om hösten. Sedan 1980 har uppträdandet under höstarna tidigare lagts med över en vecka. De första obser-

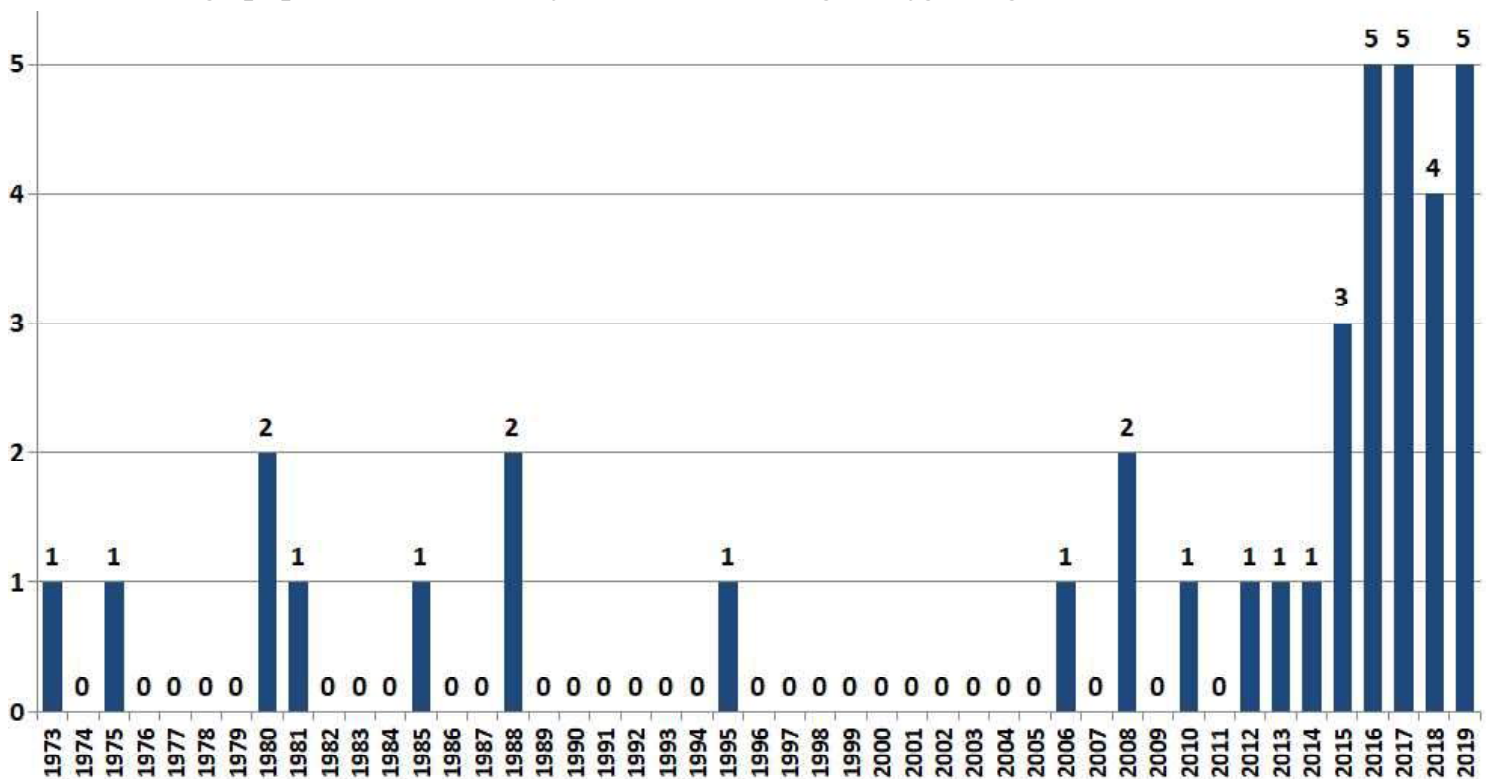
Tajgasångare märkt 2019-10-18. Detta är numera ett sent märkdatum. Ytterligare ett ännu senare ex märktes 3 dagar därefter, vilket var den näst senaste tajgasångaren med avseende på märkdatum.

vationerna görs nu i början av september (under vissa år t.o.m. i augusti). Fler vår- och sommarfynd görs och antalet höstfynd av adulta fåglar har ökat betydligt. I Västeuropa har en liknande utveckling noterats och längs atlantkusten visar vinterfynden på tydliga ökning.

Tajgasångaren har ett mycket stort utbredningsområde som omfattar Sibirien och stora delar av Centralasien. Den förekommer från Uralbergen ända bort till Ochotska havet där den lokalt är mycket vanlig. Normala finns vinterkvarteren i södra och sydöstra Asien. I Thailand är den talrik vintertid. Det finns en ny teori som går ut på att tajgasångaren på senare tid har utvidgat sitt utbredningsområde längre västerut. Detta skulle enligt vissa spekulationer ha lett till att delar av den västliga populationen har börjat utveckla

en ny flyttningsriktning. De flyttvägarna riktas nu mot väster och sydväst istället för den traditionella åt söder och sydost. Detta skulle då vara förklaringen till det kraftigt ökade antalet som ses i norra och västra Europa. Ett svenskt återfynd finns i Västeuropa när en tajgasångare märkt i Rödkallen nära Luleå kontrollerades i Holland i september 2012.

Kan man då dra några slutsatser av de 38 tajgasångare som ringmärkts vid Hammarö fågelstation. Underlaget på 38 individer är begränsat men som tidigare nämnts har antalet märkta fåglar ökat markant under de senaste 5 åren. Dessutom har mediandatum, 1 oktober, för märkta fåglar under åren fram t.o.m 2012 förskjutits tillbaka till 22 september från 2013 och framåt. Hammarös till antalet begränsade märkning av tajgasångare stämmer väl med bil-

Tabellen visar antalet tajgasångare som märkts årligen under åren 1973 tom 2019. Åren 1969 till 1972 har utelämnats då ingen tajgasångare märktes under de höstarna. Ökningen av märkningarna från 2015 på Hammarö framgår tydligt. Anmärkningsvärt är också att under 17 år, fr.o.m 1989 t.o.m 2005, märktes endast 1 ex

den i övriga Sverige när det gäller såväl ankomsttider som märkningsnumerärer.

Märkningen av tajgasångare under 2019 gav en splittrad bild. 2 fåglar märktes i september, 20:e och 21:a. Därefter dröjde det till 11 oktober (20 dagar), innan nästa tajgasångare kunde märkas. De 2 sista fåglarna märktes så sent som 18 och 21 oktober. Den senaste på året märkta fågeln under alla år märktes 28 oktober 1995. Tajgasångaren som märktes 21 oktober är den näst senaste datummärkningen.

Under 2019 och 2020 deltar fågelstationen tillsammans med andra stationer i

Tajgasångare märkt hösten 2019

ett projekt som avser att klarlägga de förmodat ändrade flyttvägarna. Förutom normal biometri kommer fjäderprov för både genetisk och isotopanalys att tas. I samband med ringmärkning faller fåglar ofta små kroppsdun under hantering. Dessa tas tillvara och förvaras provrör. 4 av de tajgasångare som märktes under hösten har lämnat kroppsdun för insändande och senare undersökning.

Tajgasångare har alltid haft en speciell status hos besökare till fågelstationen. Arten är tillräckligt ovanlig för att betraktas som speciell, men samtidigt någorlunda rimlig att få se i samband med ringmärkning, särskilt under de senaste 5 åren med relativt bra märksiffror. Artens namn verkar också ha betydelse för upplevelsen, särskilt för besökare som är fågelintresserade men inte betraktar sig själva som aktiva skådare på heltid. Ordet tajga har en klang som väcker synner av vidsträckta och ödsliga sibiriska urskogar som en besökare uttryckte det när hon förklarade sin fascination av arten.

Sammanfattning tajgasångare ringmärkta vid Hammarö fågelstation

Antal ringmärkta 1969 - 2019	38 märkta under 51 år
Antal ringmärkta 1969 - 2014	16 märkta under 46 år
Mediandatum 1969 - 2014	1/10
Antal ringmärkta 2015 - 2019	22 märkta under 5 år
Mediandatum 2015- 2019	22/9
Tidigaste märkdatum	2018-09-15
Senaste märkdatum	1995-10-28
Högsta årssummor	5 2016-17-19
Saknad som märkart	33 år

Notiser

KOF:s 60-årsjubileumsfest på Stocken 2019-11-23

För 10 år sedan samlades KOF-medlemmar till 50-årsfest på Stocken i Karlstad. Detta upprepades 10 år senare i samma lokal, fast nu var det 60-årsfest. Flera medlemmar från de första åren fanns på

plats. Välkomstdrink och läcker smörgåstårter serverades under aftonen. Förutom mingel intill sena kvällen och en tillbakablick av ordförande Karl-Erik Möberg visades bilder från flydda tider.

Ordförande Karl-Erik Möberg kåserar från föreningens tidiga historia.

Smörgåstårter och dryck avnjöts under kvällen.

29/10 besökte Radio Värmland stationen för att göra ett direktsänt reportage om tallbitar. Ingen tallbit fångades men väl en sparvuggla. Foto: Ann-Sofie Jonsson

Lappugglor vid Takene

Under hela året har flera lappugglor syns vid Takene och området norr därom. Stationära lappugglor och även häckning har konstaterats på Hammarö sedan ett antal år. Fälten vid Takene har av tradition räknats in i fågelstationens observationsom-

råde. Observationer i anslutning till märkområdet är fåtaliga. Vid ett tillfälle under hösten satt en lappuggla en kort stund på taket till tornet. 2015 gjorde även en lappuggla en kort flygtur framför ringmärkningskuren.

Lappuggla på dagkvist norr om Takene våren 2019

Rapport från KOF:s vinterrally 2019

Lördagen den 19 januari var det återigen dags för KOF:s vinterrally. 13 lag mötte upp i det något kyliga vintervädret. På morgonen var ner till -18 grader för något lag. Vädret var annars ganska lugnt och till största delen klart eller halvklart med god sikt. I hela Värmland var det någon decimeters snötäcke. Återsamlingen genomfördes på Badhuset i Karlstad för genomgång av lagens resultat. I tävlingen blev det en något jämnare kamp än fjolårets överlägsna seger när Blindgrisarna (Linda Halvorsen, Stefan Asker och Berne

Martinsson) i Karlstads kommun återigen tog hem pokalen med 56 arter och med marginalen 3 arter till tvåan Långkallsångarna (Magnus Köpman, Per Gustafsson och Håkan Funk) som landade på 53 arter. På plats 3 hamnade Gråben @ Hjulben (Roger Jonasson och Bo Fredriksen). Ny rallyart kunde Domherrarna (Ulrike, Ann-Sofie, Charlotte) räkna in när en morkulla flög upp vid Hammaröspången. Nämnas bör att Rullhägrarna (Daniel Hedenbo, Maarten Hillenaar och Daniel Hjelm) trampade runt i Karlstad på cykel.

Blindgrisarna Berne Martinsson, Linda Halvorsen och Stefan Asker med den åtråvärda pokalen vid genomgången efter rallyt.

Resultat Vinterrally 2019: Placering Lag Arter

- 1. Blindgrisarna - Karlstads kommun 56 arter**
(Stefan Asker, Linda Halvorsen, Berne Martinsson)
- 2. Långkallsångarna - Säffle kommun 53 arter**
(Magnus Köpman, Per Gustafsson, Håkan Funk)
- 3. Gråben & Hjulben - Karlstads kommun 49 arter**
(Roger Jonasson, Bo Fredriksen)
- 4. Gamnackarna - Kristinehamns kommun 47 arter**
(Lars Peter Jansson, Magnus Johansson)
- 5. Team Storfors - Kristinehamns kommun 45 arter**
(Lars Tornberg, Hans Johansson, Göran Paakkonen)
- 6. Rullhägrarna - Karlstads kommun - 43 arter**
(Daniel Hedenbo, Maarten Hillenaar, Daniel Hjelm)
- 7. Hafskryssarna - Arvika kommun 40 arter**
(Stefan Strandbergh, Morgan Henrysson, Joakim Johansson)
- 8. Domherrarna - Hammarö kommun - 38 arter (ny art)**
(Ulrike Siwersson, Ann-Sofie Jonsson, Charlotte Naucleur)
- 9. Svillorna - Karlstads kommun 38 arter**
(Carl Andersson, Henrik Andersson, Göran Ekström, Jan-Eric Juhlin)
- 9. Trätäljarna - Säffle kommun 38 arter**
(Emil Agneholm, Eskil Agneholm, David Lindvall)
- 11. Lag Ullerud - Gamla Ulleruds kommun 30 arter**
(Stig Emilsson, Dan Mangsbo, Lars-Ola Westerlund)
- 12. Sumpmesarna - Kils kommun 29 arter**
(Arvo Harjula, Jörgen Eriksson)
- 13. Il Duce och Noviserna - Karlstads kommun 29 arter**
(Karl-Erik Möberg, Peter Wikteliuss, Bengt Eskilsson)

Domherrarna myser efter att ha noterat en ny rallyart - morkulla.

Vår teknik gör världens massa och papper

www.valmet.com/se

Valmet

Valmet
FORWARD

Valmet utvecklar och levererar teknik och service till världens massa-, pappers- och energiindustrier. Företaget har en industrihistoria som sträcker sig över 220 år.

I Karlstad har bolaget funnits ända sedan 1800-talet under namnet Karlstads Mekaniska Werkstad (KMW) och senare Metso. Dagens Valmet sysselsätter ungefär 700 anställda i Karlstad och 12 000 anställda världen över.

Valmet levererar hela fabriker och produktionslinjer för massa, kartong och papper. Även kraftverk för produktion av bioenergi, samt automationslösningar, ingår i produktutbudet. Servicegrenen inkluderar allt från underhållstjänster och reservdelar, till uppgraderingar av fabriker och anläggningar. Den skandinaviska kundbasen är stor - tre av fyra svenska pappersbruk är levererade av Valmet (86% av kapaciteten).

Valmet i Karlstad är en av regionens största privata arbetsgivare. Här ligger Valmets centrum för kokeri- och kausticerings teknik. Anläggningen i Karlstad levererar också kompletta fabriker och produktionslinjer för mjukpapper till kunder runt om i världen. Till verksamheten hör ett gjuteri med kapacitet att producera stora och tunga komponenter, främst till pappersindustrin och vindkraftsindustrin.

Valmets mål är att ge sina kunder världens bästa service och föra deras verksamhet framåt, varje dag.

Vi tackar Valmet för gott samarbete!

Karlstads Ornitologiska Förening

Styrelse 2019

Ordförande	Karl-Erik Möberg, Malméngatan 4, 65455 Karlstad	070-5798952
Sekreterare	Magnus Köpman, Kroppkärsv. 100, 65461 Karlstad	070-0010317
Kassör	Peter Wikteliuss, Rygatan 2, 654 63 Karlstad	054-10 06 28
Ledamöter	Maria Berglund, Viktoriagatan 19, 65349 Karlstad	070-2551523
	Anders Hanson, Skaldens gata 55, 65638 Karlstad	070-6206915
	Ann-Sofie Jonsson, Dingelsundet 565, 65342 Karlstad	070-8681278
	Lars-Åke Karlsson Styrbordsgatan 16, 652 27 Karlstad	070-5275448
Revisorer	Bengt Eskilsson, Hemvägen 1B, 653 67 Karlstad	054-56 61 48
	Kjell Larsson, Blåeldsgatan 17, 653 45 Karlstad	054-56 19 87
Valberedning	Sven Larsson, Brännmyrsgatan 85, 654 69 Karlstad	070-5250089
	Ulrike Siwersson, Strandvägen 31, 652 17 Karlstad	070-3260929

Ansvariga Hammarö fågelstation

Stationschef	Roger Jonasson, Erks väg 9, 654 72 Karlstad	070-8491125
Stations- föreståndare	Lars-Erik Larsson, Solviksgatan 14, 653 42 Karlstad	070-6617087

Redaktör för Årsrapporten

Sven Larsson, Brännmyrsgatan 85, 654 69 Karlstad 070-5250089

Hammarö fågelstation

Priset för övernattnng vid Hammarö fågelstation är 20 kr/natt. För medlemmar och stationspersonal utgår ej någon avgift. Övernattningsutrymmet är mycket begränsat vid stationen. Fler än 4 personer bör helst inte bo i stugan samtidigt. Personer som arbetar med ringmärkning eller sträckräkning har företräde. Ring och kontrollera att Du får en sängplats innan Du bestämmer Dig för att övernatta i stugan. Under perioden augusti-oktober är det i regel platschefen som avgör vilka personer som kan övernatta på stationen.

**KOF riktar ett hjärtligt tack till
sponsorererna vid Fågelstationens dag!**

**Nya Wermlands-Tidningen
Euro Equip
Valmet
Lecab**